

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Наукове товариство студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених СумДУ

ПЕРШИЙ КРОК У НАУКУ

Матеріали
ІХ студентської конференції
(Суми, 25 лютого 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

СТИЛІСТИЧНА РОЛЬ МОДАЛЬНИХ РІЗНОВИДІВ РЕЧЕНЬ У ТЕКСТАХ ДРУКОВАНИХ ЗМІ (на прикладі щоденної всеукраїнської газети «День»)

Хачатар'ян К. А., студентка; СумДУ, гр. ЖТ-61

Оскільки метою сучасного медіа-дискурсу є перетворення дійсності шляхом впливу на свідомість та підсвідомість суспільства, на спонування мас до активних дій, журналістам необхідно відшукувати оптимальні мовні засоби експресії для реалізації комунікативних завдань тексту, витлумачення інформації з певних позицій, переконання читача в правильності цих позицій, виявлення авторської індивідуальності тощо. Таке завдання легше розв'язати, використовуючи в мовленні різні види модальних речень.

Розрізняють такі модальні значення речень: 1) розповідність, 2) питальність, 3) спонукальність, 4) бажальність (оптативність), 5) умовність, 6) ймовірність, 7) переповідність (класифікація О. Мельничука, А. Загнітка). При аналізі мовних одиниць газетного дискурсу візьмемо за основу класичний поділ речень на розповідні, питальні й спонукальні.

Характерною особливістю *розповідних* речень є відображення об'єктивної дійсності, розповідь, повідомлення про події і факти. Вони легко членуються на групи підмета і присудка, мають замкнену інтонаційну структуру (початок, розвиток, завершення), логічні наголоси, що виконують семантико-стилістичну функцію, утворюючи функціонально-стилістичні варіанти речень.

Модальність розповідних речень має стверджувальний або заперечний характер. Причому обидва комунікативно-функційні різновиди вживаються доволі часто, бо емоційно нейтральні. Проте в таких реченнях імпліцитна оцінка набуває прагматичного, авторського вираження.

Нерідко можуть зустрічатися парцельовані розповідні речення, що надає тексту гостроти сприймання і служить засобом для акцентуалізації, логічного виділення важливої інформації. Такий прийом можна кваліфікувати як синтаксис потоку свідомості, де думку формують і виражають спонтанно. Парцеляція є засобом стилістичної актуалізації змісту. Широке застосування парцельованих

конструкцій, які підпорядковуються власне авторським естетичним настановам, є однією зі своєрідних ознак журналістського стилю.

Синтаксичні одиниці *питальної* модальності в мові газети виражають вимогу підтвердження чи заперечення змісту запитуваного суб'єктивному характеру сприймання дійсності співрозмовником (співрозмовниками), до якого (яких) звернено запитання, з метою отримання певної інформації. Питальна інтонація варіюється від логічного виділення різних повнозначних слів, що формує синонімічні вияви синтаксичних конструкцій і є сферою актуального членування мовлення, до зміни словопорядку та інтонації речення.

Категорія *спонукальної* модальності – функційно-семантична категорія, яка виражає емоційно-вольові стосунки між комунікантами, зумовлені особистісними, соціальними та ситуативними чинниками.

Серед різновидів спонукальних речень найчастіше у пресі вживаються речення, що містять прохання, побажання, запрошення, вимоги, застереження, поради, вони супроводжуються зазвичай етикетними формулами і різнотипною інтонацією (від м'якого до категоричного волевиявлення). З-поміж спонукальних речень вирізняються структури, які відзначаються особливою експресією, емоційним забарвленням: «*Браво, «ДахаБраха»!*» [2, с. 2], «*Росія – Британії: очі ж бо не відводь!*» [1, с. 27]. Спонукальні речення, яким притаманна семантика категоричного наказу, розпорядження, широко вживаються у діалогах, газетних заголовках.

Отже, використання модальних різновидів речень у мові ЗМІ спрямоване не лише на пізнання й відображення дійсності, а й на перетворення її через вплив на свідомість читача. Цей стилістичний прийом змушує активізувати мислення, спонукає маси до активних дій, впливає на трансформацію свідомості, що і є основною функцією друкованих медіа.

1. Газета «День»: № 66-67, 2017.
2. Газета «День»: № 212-213, 2017.

Керівник: Прокопенко Н. М., кандидат філологічних наук